

BALKANLAR'DAN ORTADOĞU'YA

OSMANLI İNGİLİZ İLİŞKİLERİ

(1908 - 1910)

ÖNDER KOCATÜRK

Bu çalışma üç kitap olarak düşünülen bir serinin ilk eseridir. Osmanlı Devleti ve İngiltere ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcını teşkil eden 1908 senesi ile başlayan ve 1914 yılı sonlarında iki ülkenin karşılıklı olarak savaşa girmesi ve ilişkilerin tamamen kopmasıyla sona eren yedi senelik kritik dönemin ilk evresi, 1908-1910 yılları incelenmektedir. Eserin yazım aşamasında ağırlıklı olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgeleri kullanılmış, Türkiye ve İngiltere tarihlerinin çok önemli bir dönemine ışık tutulması amaçlanmıştır. Gerek topraklarında, gerekse etki alanlarında bugün bağımsızlığını kazanmış birçok millet barındıran iki imparatorluğun karşılıklı ilişkileri bütün dünyayı etkileyen sonuçlar yaratmıştır. Bu nedenle Osmanlı-İngiliz ilişkileri tarihinin bu dönemi sadece iki devletin değil, aynı zamanda birçok farklı ulusun geçmişine yönelik ilginç ve önemli bilgileri okuyucuya sunmaktadır.

"Biz konuşmuyoruz!...
Kitaplarımız anlatıyor..."

ISBN 978-975-255-259-3

9 789752 552593

İ Q K Ü L T Ü R S A N A T Y A Y I N C I L I K

www.iqkultursanat.com

E-mail: info@iqkultursanat.com

BALKANLAR'DAN ORTADOĞU'YA

OSMANLI İNGİLİZ İLİŞKİLERİ

(1908 - 1910)

ÖNDER KOCATÜRK

BALKANLAR'DAN ORTADOĞU'YA

OSMANLI İNGİLİZ İLİŞKİLERİ

(1908 - 1910)

ÖNDER KOCATÜRK

İNCELEME-ARAŞTIRMA

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ MEŞRUTİYET'İN VE 31 MART OLAYI'NIN OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE İNGİLİZ BAHRİYE MİSYONU

1. İKİNCİ MEŞRUTİYET'İN İLANININ OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ.....	21
2. İNGİLİZ BAHRİYE MİSYONU'NUN GELİŞİ VE GÖREVE BAŞLAMASI.....	38
3. 31 MART OLAYI'NIN OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ.....	58
4. OSMANLI HEYETİ'NİN LONDRA ZİYARETİ.....	65

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA'DAKİ SİYASİ GELİŞMELER EKSENİNDE OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ

1. MAKEDONYA MESELESİ'NDE İNGİLTERE'NİN TUTUMU.....	73
1.1. MAKEDONYA MESELESİ'NDE İKİNCİ MEŞRUTİYET'İN HEMEN ÖNCESİ GENEL DURUM VE YAŞANAN GELİŞMELER.....	73

1.2. MAKEDONYA MESELESİ'NDE İKİNCİ MEŞRUTİYET'İN İLANI SONRASI YAŞANAN GELİŞMELER.....	113
1.3. MAKEDONYA MESELESİ'NDE BALKAN KOMİTESİ'NİN FAALİYETLERİ.....	128
2. AVUSTURYA-MACARİSTAN İMPARATORLUĞU'NUN DEMİRYOLU PROJESİ VE İNGİLTERE'NİN TUTUMU.....	135
3. BOSNA HERSEK'İN İLHAKI, BULGARİSTAN'IN BAĞIMSIZLIK İLANI VE GİRİT MESELELERİ KARŞISINDA İNGİLTERE'NİN TUTUMU.....	138
3.1. BOSNA HERSEK'İN İLHAKI VE BULGARİSTAN'IN BAĞIMSIZLIK İLANINDA İNGİLTERE'NİN İZLEDİĞİ SİYASET.....	138
3.2. GİRİT MESELESİ'NİN ORTAYA ÇIKIŞI VE İNGİLTERE'NİN TAVRI.....	146
3.3. KRİZLER SONRASI YAŞANAN GELİŞMELERDE VE BOSNA HERSEK İLE BULGARİSTAN SORUNLARININ ÇÖZÜME ULAŞMASINDA İNGİLTERE.....	151
3.4. GİRİT MESELESİ'NDE MEYDANA GELEN GELİŞMELER VE İNGİLTERE.....	167
4. İNGİLTERE KRALI VII. EDWARD'IN ÖLÜMÜ VE V. GEORGE'UN TAHTA ÇIKIŞININ OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİNDEKİ ETKİSİ.....	193

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORTADOĞU EKSENİNDE OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ

1. İRAN SINIRI MESELESİ VE İNGİLTERE.....	201
2. İRAK TOPRAKLARINDA YAŞANAN GELİŞMELERDE OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ.....	209
2.1. DİCLE NEHRİNDEKİ GEMİLERE YAPILAN SALDIRILAR.....	209

2.2. İRAN TİCARET YOLU (FIRAT VE DİCLE'DE GEMİCİLİK) MESELESİ.....	211
2.3. IRAK'TA İNGİLİZLERİN ŞÜPHELİ FAALİYET VE GEZİLERİ	218
2.4. BAĞDAT'TA YOL GENİŞLETME VE DÜZENLEME ÇALIŞMASININ İNGİLTERE İLE YARATTIĞI GERGİNLİK.....	229
2.5. MUSUL İNGİLİZ KONSOLosu VE RAHİP WİGRAM'IN AMADİYE'DE OKUL KURMA GİRİŞİMİ	254
2.6. IRAK PETROLLERİ SORUNU	264
2.7. LYNCH OLAYI	273
3. DÖNEMİN OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİNDE BAĞDAT DEMİRYOLU VE BASRA KÖRFEZİ BÖLGESİNE İLİŞKİN MESELELER.....	304
3.1. BAĞDAT DEMİRYOLU MESELESİ VE İNGİLTERE.....	305
3.2. KUVEYT MESELESİ.....	323
3.3. MUHAMMARA MESELESİ.....	336
3.4. İNGİLİZLERİN BASRA KÖRFEZİ'NDEKİ DİĞER FAALİYETLERİNE İLİŞKİN MESELELER	347
3.5. KAZİMİYE MESELESİ	353
4. DÖNEMİN OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİNDE ARABİSTAN YARIMADASI KAYNAKLI MESELELER	357
4.1. BAHREYN, KATAR VE NECD BÖLGELERİNE İLİŞKİN MESELELER	357
4.2. HİCAZ'DA HACILARLA İLGİLİ YAŞANAN MESELELER	372
4.3. YEMEN'DE YAŞANAN OLAYLAR.....	375
5. ŞAM'DA İNGİLİZ KONSOLosu'NA SALDIRI OLAYI.....	378
6. TRABLUSGARP'TA İNGİLTERE'NİN İLGİNÇ BİR GİRİŞİMİ.....	379

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İSTANBUL VE ANADOLU EKSENLİ GELİŞMELERDE
OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİ

1. İNGİLİZ BÜYÜKELÇİSİ O'CONNOR'IN ÖLÜMÜ VE YENİ BÜYÜKELÇİ LOWTHER'İN ATANMASI	389
2. İNGİLİZLERİN TEMETTÜ YASASI'NA TEPKİSİ	399
3. İNGİLİZLERİN HAYDARPAŞA RIHTIMI CİVARINDAKİ FAALİYETLERİ.....	400
4. KAMİL PAŞA HÜKÜMETİ'NİN DÜŞMESİNİN OSMANLI- İNGİLİZ İLİŞKİLERİNDEKİ ETKİLERİ.....	403
5. İNGİLTERE'NİN ERMENİ MESELESİ VE ADANA OLAYI'NDAKİ TUTUMU	406
6. ÇANAKKALE VALİSİ SAMİ BEY'İN İNGİLİZLER TARAFINDAN TAKDİR EDİLEN DAVRANIŞI	414
7. ELÇİLİK GEMİLERİ MÜRETTEBATININ İSTANBUL'DAKİ TAŞKINLIKLARI.....	415
8. ALFRED LİVİNGSTONE MESELESİ.....	417
9. İSTANBUL'DA BİR İNGİLİZ OKULU KURMA GİRİŞİMİ.....	418
10. DÖNEMİN İÇİŞLERİ BAKANI WİNSTON CHURCHİLL'İN ZİYARETİ.....	420
11. İSTANBUL'U ZİYARET EDEN İNGİLİZ ZENGİNLERİ.....	421
12. İSTANBUL MAKİNE YAPIMI EKMEK TEKELİ LTD. ŞİRKETİ	423
SONUÇ	425
EKLER	430
KAYNAKÇA	439
DİZİN	461